

Capitolul al III-lea. Efectele grațierii. Practica judiciară în materie

11. Legea nr. 546/2002 prevede în art. 19 că efectele grațierii sunt cele prevăzute de Codul penal.

Efectele grațierii sunt prevăzute de art. 120 C. pen., textul având în vedere atât privește pedepsele principale, cât și pedepsele complementare și măsurile de siguranță. Conform art. 120 alin. (1) C. pen., grațierea are ca efect **înlăturarea, în totul sau în parte, a executării pedepsei ori comutarea acesteia în alta mai ușoară.**

Prin dispozițiile art. 120 C. pen. sunt prevăzute efectele grațierii necondiționate.

Prin actul de acordare a grațierii mai pot fi prevăzute și alte efecte ale acesteia, ca în cazul grațierii condiționate.

§1. Efectele grațierii în cazul pedepselor principale

12. În cazul pedepselor principale, ca efect al grațierii, executarea acestora este înlăturată în totul, în parte sau comutată.

Grațierea **înlătură executarea pedepsei principale**, ea nu înlătură condamnarea și consecințele condamnării, astfel că o pedeapsă grațiată produce aceleași efecte ca și o pedeapsă executată – este antecedent penal, produce interdicții, incapacități, decăderi, poate forma primul termen al recidivei. De la data acordării grațierii, pedeapsa se consideră executată când este totală ori, deși parțială, privește restul neexecutat din pedeapsă și de la acest moment începe să fie executată pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi

și tot de la data grațierii curge termenul de reabilitare în cazul intervenirii actului de grațiere după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, așa cum stabilește art. 136 alin. (3) C. pen.

Când grațierea are ca obiect pedeapsa ce urmează a se aplica pentru o infracțiune săvârșită înainte de adoptarea actului de grațiere, ea produce efecte de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare. Dacă pedeapsa a fost deja pronunțată și este definitivă, grațierea produce efecte de la data intervenirii actului de grațiere¹.

13. Grațierea nu produce efecte asupra pedepselor integral executate². Este o concluzie logică, întrucât în această situație condamnatul nu „beneficiază”, propriu-zis, de actul de clemență, neexistând o iertare de pedeapsă.

În ce privește grațierea individuală, Legea nr. 546/2002 conține o dispoziție în acest sens, în art. 9 alin. (3) stabilind că grațierea nu are efecte asupra pedepselor deja executate.

S-a stabilit că grațierea condiționată **nu se aplică acelor condamnați care au beneficiat printr-o hotărâre rămasă definitivă de liberare condiționată**³. Scopul actului de clemență este de a aduce un beneficiu celui condamnat. În condițiile în care aplicarea actului de clemență este mai împovărătoare pentru condamnat decât neaplicarea acestuia, în sensul că instituie un termen de încercare, iar ca urmare a comiterii unei infracțiuni în termenul de încercare restul de pedeapsă ar putea fi revocat, deși practic condamnatul nu a beneficiat de actul de clemență, fiind deja liberat, trebuie aplicat principiul aplicării dispoziției legale mai favorabile, pentru ca, în situația în care condamnatul ce nu a beneficiat practic de grațiere va comite o nouă infracțiune până la expirarea duratei pedepsei, să-i fie aplicate dispozițiile art. 61 C. pen. privind revocarea liberării condi-

---

¹ C. Mitrache, op. cit., p. 325.

² G. Antoniu, C. Bulai și colectiv, Practica judiciară penală, vol. II, Ed. Academiei Române, București, 1990, p. 203.

³ *Idem*, p. 208.

ționate și contopirea restului neexecutat din pedeapsă, iar nu cumularea acestuia cu noua pedeapsă aplicată.

Dacă până la data când grațierea și-a produs efectele **pedeapsa grațiată a fost executată parțial**, în caz de revocare a grațierii se execută separat de pedeapsa aplicată pentru noua infracțiune doar restul rămas neexecutat ca urmare a grațierii¹.

§2. Efectele grațierii în cazul pedepselor rezultante

14. Grațierea are ca obiect **pedeapsa aplicată pentru o infracțiune**, și nu pedeapsa rezultantă a unui concurs, a unei pluralități intermediare ori pentru recidiva postcondamnatorie.

Dacă pentru unele din pedepsele contopite este incidentă grațierea, aceasta va fi scoasă din contopire, iar dacă a rămas o singură pedeapsă din pedeapsa rezultantă care nu este grațiată, va fi înlăturat și sporul ce eventual fusese aplicat în considerarea pluralității de infracțiuni existente în cauză.

Această soluție se aplică chiar dacă actul de clemență nu conține mențiuni cu privire la procedura în cazul pedepselor rezultante, întrucât prin art. 14 din Legea nr. 546/2002 – legea cadru – s-a stabilit că, în situația pluralității de infracțiuni pentru care s-au aplicat pedepse ce au fost contopite, obiectul grațierii colective îl constituie pedepsele aplicate pentru fiecare dintre infracțiuni, și nu pedeapsa rezultantă. De altfel, aceasta este soluția stabilită și anterior intrării în vigoare a Legii nr. 546/2002².

Când legea de grațiere are în vedere un anumit quantum al pedepselor ce pot fi grațiate, acest quantum va fi cel stabilit pentru

---

¹ C.A. Galați, decizia penală nr. 1/A/M+FAM din 12 ianuarie 2005, www.just.ro.

² V. *Pătulea*, Discuții în legătură cu aplicabilitatea unor texte din Legea nr. 543/2002 privind grațierea unor pedepse și înlăturarea unor măsuri și sancțiuni, în *Dreptul* nr. 1/2003, p. 16.

fiecare infracțiune în parte, și nu cel stabilit pentru infracțiunea rezultantă.

Reducerea sporului este obligatorie dacă s-ar depăși totalul pedepselor, astfel cum au fost reduse prin grațiere¹.

15. În cazul infracțiunii continuate la care, potrivit art. 42 alin. (2) C. pen., se poate adăuga un spor, acesta face corp comun cu pedeapsa aplicată, astfel că la stabilirea incidenței actului de grațiere instanța va avea în vedere cuantumul întregii pedepse, după adăugarea sporului².

16. În cazul revocării grațierii condiționate pentru mai multe fapte aflate în concurs, pentru care anterior se aplicase și un spor, pedepsele se contopesc, iar sporul reactivează³.

În acest sens este și practica judiciară – grațierea uneia din cele două pedepse aplicate pentru infracțiuni comise în concurs are ca efect înlăturarea sporului aplicat în urma contopirii, iar revocarea beneficiului grațierii, pe lângă efectul reîncorporării pedepsei grațiate în pedeapsa rezultantă stabilită prin contopire, în urma redobândirii caracterului său executabil, redă eficiență și sporului menționat, care este astfel alăturat pedepsei aplicate, în conformitate cu dispozițiile art. 7 din Legea nr. 543/2002⁴.

17. Astfel, prin Decizia nr. X din 24 octombrie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii declarat de Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de

---

¹ G. Antoniu, C. Bulai și colectiv, op. cit., p. 204.

² A. Ungureanu, Jurisprudență și opinii doctrinare privind aplicarea unor acte normative de grațiere condiționată, cu incidență în aplicarea dispozițiilor Legii nr. 137/1997, în Dreptul nr. 3/1998, p. 72.

³ *Idem*, p. 73.

⁴ Trib. București, Secția I penală, decizia nr. 988/A din 16 septembrie 2004, în C.P.J.P. 2000-2004, p. 234.

Casație și Justiție și, în aplicarea dispozițiilor art. 34, cu referire la art. 120 C. pen., a stabilit că, în caz de concurs de infracțiuni, dintre care pentru unele s-au stabilit pedepse ce intră sub incidența grațierii, dispozițiile referitoare la contopire se aplică numai cu privire la pedepsele executabile ce nu au făcut obiectul grațierii sau care au fost grațiate parțial, în timp ce grațierea individuală, în cazul concursului de infracțiuni, vizează numai pedeapsa rezultantă.

În motivarea deciziei s-a arătat că, fiind o cauză de înlăturare a consecințelor condamnării, grațierea are ca obiect, de regulă, pedeapsa principală, indiferent de modalitatea de executare.

18. În cazul **pluralității de infracțiuni sub forma concursului**, la care se stabilesc pedepse pentru fiecare infracțiune în parte, fiind aplicată în final o singură pedeapsă rezultantă pentru toate infracțiunile concurente, grațierea colectivă își produce efectele potrivit regulilor instituite prin art. 14 din Legea nr. 546/2002.

Astfel, în art. 14 din Legea nr. 546/2002 se prevede, la alin. (1), că „în situația pluralității de infracțiuni pentru care s-au aplicat pedepse ce au fost contopite, obiectul grațierii colective îl constituie pedepsele aplicate pentru fiecare dintre infracțiuni, și nu pedeapsa rezultantă”, pentru ca în alin. (2) să se precizeze că „în cazurile prevăzute la alin. (1), dacă pentru unele dintre aceste pedepse este incidentă grațierea, ele vor fi descontopite, iar dacă a rămas o singură pedeapsă din pedeapsa rezultantă, care nu este grațiată, va fi înlăturat și sporul eventual aplicat”.

19. Prevăzând, în art. 13 alin. (1) din aceeași Lege nr. 546/2002, că „grațierea colectivă poate avea ca obiect numai pedepse aplicate de instanță pentru fapte săvârșite anterior datei prevăzute în legea de grațiere”, legiuitorul a admis implicit **posibilitatea ca actul de grațiere colectivă să intervină și înainte de pronunțarea condamnării**, pentru fapte săvârșite anterior. În această privință, prin alin. (2) al art. 13 din aceeași lege s-a subliniat că „atunci când legea intră în vigoare

înaintea rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, grațierea își produce efectele numai de la data rămânerii definitive a hotărârii”.

De aceea, în situația în care grațierea intervine înainte de soluționarea definitivă a cauzei, operațiunea de contopire nu poate avea loc decât după constatarea grațierii, totală sau, după caz, parțială, a fiecăreia dintre pedepsele stabilite pentru infracțiunile aflate în concurs, care sunt vizate prin actul de clemență.

Ca urmare, rezultă că nu pot face obiectul contopirii, conform prevederilor art. 34 C. pen., decât pedepsele executabile, pentru care nu a intervenit grațierea sau care au fost grațiate parțial.

Așadar, în cazul intervenirii grațierii totale sau parțiale a unora dintre pedepsele stabilite pentru infracțiunile aflate în concurs, operațiunea de contopire, neputând privi decât pedepsele executabile, nu va putea fi efectuată decât în situația în care **au rămas de executat cel puțin două pedepse privind infracțiuni concurente.**

20. În ceea ce privește grațierea individuală, care, potrivit art. 3 din Legea nr. 546/2002, „se acordă la cerere sau din oficiu, numai după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare”, este de observat că, în raport cu natura pe care o are, efectele sale nu pot viza, în cazul concursului de infracțiuni, decât **pedeapsa rezultantă.**

O atare soluție se impune, deoarece grațierea individuală, care se acordă numai după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, în urma unor atente verificări, are ca temei considerente referitoare la persoana condamnatului, iar nu criterii de ordin obiectiv, privind natura faptelor penale vizate prin actul de clemență sau îndeplinirea de către unele categorii restrânse de persoane a anumitor criterii selective (tineri, bătrâni, femei cu copii minori etc.).

Pe de altă parte, din moment ce grațierea individuală privește pedeapsa rezultantă în ansamblu, efectele sale se limitează la pedepsele componente ale pedepsei rezultante, în această din urmă pedeapsă neputând fi absorbite, prin contopire, eventuale pedepse stabilite, prin hotărâri ulterioare, pentru alte infracțiuni concurente.

21. În practică s-a decis, în aceeași ordine de idei, că este nelegală hotărârea instanței de fond, menținută de tribunal în apel, prin care s-a înlăturat sporul de pedeapsă, definitiv aplicat în urma contopirii mai multor pedepse, stabilite prin aceeași hotărâre de condamnare, cu motivarea că, unele dintre pedepse fiind grațiate, în cauză sunt întrunite cerințele art. 461 lit. d) C. proc. pen. privitoare la existența unei cauze de stingere ori de micșorare a pedepsei¹.

În condițiile în care au rămas cel puțin două pedepse de executat, **sporul stabilit inițial se va menține**, neexistând posibilitatea legală de a fi redus.

22. **Verificarea incidenței legii de grațiere se efectuează în raport cu fiecare pedeapsă în parte**, aplicată pentru câte o infracțiune dedusă judecății, și nu cu pedeapsa rezultată în urma revocării suspendării condiționate a executării unei pedepse anterioare².

23. De asemenea, s-a decis că **suspendarea condiționată a executării pedepsei poate fi dispusă conform art. 81 C. pen. și în caz de concurs de infracțiuni**, dacă pedeapsa aplicată nu depășește 2 ani închisoare; în măsura în care una dintre infracțiunile concurente este grațiată, iar pentru infracțiunea rămasă negrațiată pedeapsa aplicată este mai mare de 2 ani închisoare, nu se poate dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei, deoarece, chiar dacă o infracțiune a fost constatată grațiată, în caz de concurs pedeapsa nu poate depăși închisoarea mai mare de 2 ani³.

Prin decizia penală nr. 218 din 1 iunie 1998, în urma admiterii apelului declarat de procuror, Curtea de Apel Galați a condam-

---

¹ C.A. Ploiești, decizia penală nr. 13/R din 18 ianuarie 2005, nepublicată.

² Trib. București, Secția a II-a penală, decizia nr. 344/A din 10 martie 2004, în C.P.J.P. 2000-2004, p. 256.

³ C.S.J., Secția penală, decizia nr. 3298 din 28 septembrie 1999, în *M. Constantinescu*, Executarea hotărârilor penale. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2006, p. 139.

nat pe inculpatul I.C. la 3 ani închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită prevăzută în art. 254 alin. (1) C. pen. și la 7 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de fals intelectual prevăzută în art. 289 C. pen., constatându-se că această din urmă pedeapsă este grațiată conform Legii nr. 137/1997. Curtea Supremă de Justiție a constatat că recursul declarat de procuror, referitor la aplicarea greșită a prevederilor art. 81 C. pen., este fondat.

Potrivit art. 81 alin. (2) C. pen., suspendarea condiționată a executării pedepsei poate fi dispusă și în caz de concurs de infracțiuni, dacă pedeapsa aplicată este închisoarea de cel mult 2 ani. Însă, în cauză, pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de luare de mită este de 3 ani închisoare, iar inculpatul a fost condamnat și pentru o altă infracțiune, aceea de fals intelectual, la 7 luni închisoare, deci există un concurs de infracțiuni, astfel că nu se putea dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate, deoarece aceasta depășește 2 ani închisoare.

24. În cazul incidenței unei grațieri condiționate, dacă în termenul de definitivare a efectelor grațierii cel condamnat săvârșește o nouă infracțiune, se revocă beneficiul grațierii, iar pedeapsa care a fost grațiată se va executa alături de pedeapsa care se aplică pentru noua infracțiune, **chiar dacă cele două pedepse au o natură juridică diferită**, nici un text de lege necondiționând cumulul în raport de pedepsele aplicate¹.

Judecătoria Brașov, prin sentința penală nr. 1393 din 26 iulie 1991, a condamnat pe inculpatul I.C.D. la 15.000 de lei amendă, pentru săvârșirea infracțiunii de conducere pe drumurile publice a unui autovehicul fără permis de conducere, prevăzută în art. 36 alin. (1) din Decretul nr. 328/1966, cu aplicarea art. 37 lit. a) C. pen. În baza art. 4 din Decretul-lege nr. 23/1990, s-a înlăturat beneficiul grațierii cu privire la pedeapsa de 2 ani închisoare aplicată prin

---

¹ C.S.J., Secția penală, decizia nr. 2269 din 3 noiembrie 1992, în *M. Constantinescu*, op. cit., p. 137.

sentința penală nr. 869/1990 a Judecătorei Brașov, pentru săvârșirea complicității la infracțiunea de furt calificat și s-a dispus ca inculpatul să execute pedeapsa de 2 ani închisoare pe lângă cea de 15.000 de lei amendă aplicată în cauză. Tribunalul județean Brașov, prin decizia penală art. 75 din 28 ianuarie 1992, a admis recursul declarat de inculpat, a înlăturat aplicarea dispozițiilor art. 4 din Decretul-lege nr. 23/1990 referitoare la înlăturarea beneficiului grațierii pedepsei de 2 ani închisoare și a dispus să execute numai pedeapsa de 15.000 de lei amendă. Curtea Supremă de Justiție a considerat că recursul extraordinar declarat în cauză este întemeiat, cu motivarea că, potrivit art. 4 din Decretul-lege nr. 23/1990, cei grațiați care, în curs de 3 ani săvârșesc din nou o infracțiune intenționată, vor executa, pe lângă pedeapsa stabilită pentru acea infracțiune, și pedeapsa rămasă neexecutată ca urmare a grațierii.

Din examinarea hotărârii rezultă că instanța de recurs și-a întemeiat soluția pe natura deosebită a celor două pedepse, prima cu privire de libertate și a doua cu amendă, considerând că ele nu pot fi executate împreună.

Motivarea este lipsită de temei juridic, deoarece prin această interpretare s-a adăugat la lege, grațierea prevăzută în art. 1 din Decretul-lege nr. 23/1990 operând sub rezerva instituită prin art. 4, care impune celor grațiați de a nu săvârși din nou o infracțiune intenționată în curs de 3 ani, sub sancțiunea înlăturării beneficiului grațierii.

Natura diferită a pedepselor este lipsită de semnificație juridică și nu constituie un impediment pentru aplicarea textului de lege menționat, incidența ei nefiind condiționată de condamnarea făptuitorului, pentru noua infracțiune, tot la pedeapsa închisorii, astfel că, înlăturând în mod greșit aplicarea art. 4 din Decretul-lege nr. 23/1990, instanța a pronunțat o hotărâre contrară legii.

25. În strânsă legătură cu cele arătate mai sus, s-a concluzionat că, în situația în care condamnatului i-a fost aplicată o pedeapsă cu amenda și ulterior săvârșește o faptă ce atrage o nouă condamnare la pedeapsa închisorii și revocarea beneficiului grațierii

pentru pedeapsa amenzii, pentru noua condamnare se poate dispune numai executarea în regim de detenție, **fără a fi posibilă suspendarea executării ca efect al revocării grațierii**, indiferent de natura pedepsei pentru care s-a dispus revocarea grațierii.

Astfel, prin decizia penală nr. 563/R din 6 octombrie 2005 a Curții de Apel Galați, a fost respins ca nefondat recursul declarat de inculpat împotriva deciziei penale nr. 365 din 3 iunie 2005 a Tribunalului Galați (pronunțată în apelul declarat împotriva sentinței penale nr. 2621 din 29 octombrie 2004 a Judecătoria Galați). Prin motivele de recurs formulate în cauză, inculpatul a criticat hotărârile pronunțate sub aspectul modalității de executare a pedepsei rezultante de 1 an și 6 luni închisoare ce i-a fost aplicată de instanța de fond, Judecătoria Galați. Prin decizia penală nr. 363 din 3 iunie 2005 a Tribunalului Galați, a fost admis apelul declarat de Parchetul de pe lângă Judecătoria Galați și, ca efect al revocării grațierii condiționate a executării pedepsei amenzii penale în sumă de 2.500.000 lei, aplicată prin sentința penală nr. 1213/2003 a Judecătoria Galați, s-a dispus executarea efectivă a pedepselor de 1 an și 6 luni închisoare și de 2.500.000 lei amendă penală.

Instanța de recurs a motivat că, în temeiul prevederilor art. 7 din Legea nr. 543/2002, persoanele care în decurs de 3 ani săvârșesc cu intenție o infracțiune vor executa, pe lângă pedeapsa stabilită pentru acea infracțiune, și pedeapsa rămasă neexecutată ca urmare a aplicării acestei legi.

Prin urmare, reținându-se că faptele prezente au fost săvârșite în termenul de încercare al grațierii condiționate a executării pedepsei aplicate prin sentința penală nr. 1213/2003 a Judecătoria Galați și dispunându-se revocarea acestui beneficiu, pedeapsa rezultantă de 1 an și 6 luni închisoare stabilită în cauză trebuie executată în regim privativ de libertate, alături de pedeapsa de 2.500.000 lei amendă penală aplicată prin sentința penală nr. 1213/2003 a Judecătoria Galați.

26. În cazul în care în cursul termenului de încercare condamnatul săvârșește din nou o infracțiune, iar pedeapsa pentru

aceasta este grațiată, se va face aplicarea art. 83 alin. (1) C. pen., în sensul revocării suspendării condiționate a executării pedepsei, și se va dispune executarea pedepsei aplicate pentru săvârșirea primei infracțiuni¹.

§3. Efectele grațierii în cazul infracțiunilor continue, continuate ori progresive

27. În doctrină s-a arătat că pentru infracțiunile continue, continuate ori progresive, incidența actului de grațiere reclamă **epuizarea acestora mai înainte de adoptarea actului de grațiere**, deoarece, în cazul formelor de unitate infracțională, acestea se consideră săvârșite în momentul comiterii ultimului act de executare ori al producerii ultimului rezultat².

28. În practică însă s-a decis altfel cu privire la **infracțiunea progresivă**. Astfel, printr-o decizie de îndrumare a fostului Tribunal Suprem, s-a considerat că în cazurile în care legea penală prevede că anumite efecte juridice se produc în raport cu data săvârșirii infracțiunii, prin **data săvârșirii infracțiunii** se înțelege data actului de executare ce caracterizează latura obiectivă a infracțiunii, iar nu data consumării acestuia prin producerea rezultatului, chiar dacă încadrarea juridică a faptei se face în raport cu rezultatul produs³.

Această ultimă opinie ni se pare cea corectă. Astfel, infracțiunea progresivă este acea infracțiune care, după atingerea momentului consumativ corespunzător unei anumite infracțiuni, fără intervenția făptuitorului, își amplifică progresiv rezultatul ori se produc

---

¹ Trib. București, Secția I penală, decizia nr. 459/A din 20 aprilie 2004, nepublicată.

² C. Mitrache, op. cit., p. 324.

³ Plenul Trib. Suprem, Decizia de îndrumare nr. 1/1987, în R.R.D. nr. 8/1987, p. 45-48, *apud* A. Ungureanu, op. cit., p. 75.